

VSV

voor eeuwig
voor Moos, Moon en Jes

1

THEO

Alle stompzinnige en simplistische sprookjes over de afrekening die na het leven in de dood zou plaatsvinden, berustten op waarheid – Theo had het aan den lijve ervaren (nou ja, dat *lijve* was niet meer dan beeldspraak). Het was een raadsel hoe de levenden beneden op aarde die sprookjesachtige waarheden hadden ontdekt.

De autoriteiten hierboven waren kinderlijke moralisten. En na jaren van aarzeling – je kon ze moeilijk verwijten dat ze slordig en gehaast beslissingen namen – waren ze tot de conclusie gekomen dat het tijd was om de balans op te maken. Theo vond dat eigenlijk ook wel.

Toen die kutmarokkaan door een kogel in zijn been was geraakt, had Theo zich ergens boven het Oosterpark bevonden, als een meeuw die bijna stil op de wind hing, zo'n meter of dertig boven de grond. De bomen waren kaal, het gras was vaal. De agenten sprongen van angst op en neer, schreeuwden naar elkaar, brulden in microfoons en mobieltjes. Van Goghs moordenaar wilde sterven, maar hij kon er niet eigenhandig een einde aan maken. Mocht niet van zijn god.

Het was krankzinnig om het op afstand waar te nemen. Gewichtloos hing Theo boven zijn stad. De paniek had nog niet volledig bezit van hem genomen. Geen enkele pijn die hij ooit had ondergaan – niks bijzonders, eigenlijk, echte lichamelijke pijn had hij, toen hij nog leefde, nooit gekend – kon ermee vergeleken worden.

Hij was er niet op bedacht geweest. Hij had geen idee dat het hem kon overkomen.

Hij was Mohamed Boujeri in volle vaart voorbijgefietst en toch had hij hem in zijn ooghoeken waargenomen, zich bewust van de aanwezigheid van die baardaap in zijn soepjurk. Vlassig adolescentenbaardje, een fanaticus in de dop die op het fietspad naast zijn fiets op een andere baardaap wachtte – dat had Theo in het voorbijgaan gedacht toen hij kort een blik met zijn moordenaar had gewisseld. Ja, ze hadden elkaar even in de ogen gekeken. Maar hij had de baardaap snel uit zijn gedachten verdrongen. Er waren er te veel in de stad, tegenwoordig. Waanzinnigen die de tocht van de woestijn naar de smerige stad alleen konden verdragen door zich uit te leveren aan de normen en waarden van zevende-eeuwse nomaden. Iedereen zijn gekte. Maar deze gekken verdroegen andermans gekte niet.

Het was een ernstig understatement om te zeggen dat hij nog vaak aan die dag dacht; die dag was altijd aanwezig, net als de herinnering aan de pijn. De afgelopen jaren was hij niet bij machte geweest zich van die novemberochtend in Amsterdam te bevrijden. Grijs, griauw, koud. De oude bakstenen van de gebouwen in Amsterdam-Oost waren op dergelijke dagen kleurloos. Het was hem vaker door het hoofd geschoten: als je daar 's ochtends je ogen opslaat, wil je van het dak springen en te pletter slaan. Berlijn, Londen, Parijs, New York kwamen 's ochtends op een andere manier in beweging. Als ontwakende reuzen die zich uitstrekten. Maar Theo's stad verscheen uit de nacht met dikke ogen en stinkende oksels. Als een kantoormannetje met kleffe, onvervulde dromen, met stinkende vingertoppen die hem eraan herinnerden waaraan hij urenlang had liggen krabben.

Theo moest naar kantoor. Hij had zijn grote speelfilm over Pim Fortuyn gemonteerd en wilde de *edit* aan de producent laten zien. Als hij werkte, was hij zichzelf de baas. Er leefde een calvinistisch mannetje in hem, een burgerlul die gewoon hard wilde werken en

blij was met een goed schoolrapport dat zijn kind trots liet zien. Hij hing al zijn hele volwassen leven de bohemien uit, en zijn vrienden geloofden hem wanneer hij aan tafel schoof en met een grove bek de bourgeoisie beledigde.

Misschien was hij al eerder doodgegaan. Toen die Somalische prinses in zijn leven verscheen met haar kokette kwetsbaarheden en strijdvaardige opportunisme. Of toen hij niet werd toegelaten tot de filmacademie. Ergens was het al veel eerder misgegaan.

Een kutmarokkaan. Niksventje. Wist geen duizendste van wat Theo wist toen hij nog op aarde vertoefde. Het mannetje ging doen wat Theo zichzelf op een dag had willen aandoen. Hij had de eer aan zichzelf willen houden en die werd nu door deze geitenneuker opgeëist. Uit de kille anonimiteit met één stap naar het brandende wereldpodium.

Theo wist dat hij voortijdig dood zou gaan, maar op deze manier? Hij zou niet ten onder gaan aan roken, niet aan zuipen of snuiven, niet aan uitspattingen met een dozijn aan smerige ziektes wegterende hoeren (in een bordeel in Montevideo, zo had hij het zich ooit voorgesteld), nee, een kutmarokkaan met een pistooltje en een ridicul kermismes, een kris, zou zijn leven nemen.

Mohamed Boujeri. *Never heard of*. Hij kon aardig schrijven, had Theo later gehoord. Gelul. Halfanalfabeet. Had stukjes geschreven voor een buurtblaadje in Amsterdam-West. Talentloos. Gedoemd een seizoen in de schaduw van de eiken te leven en te verdrogen als een herfstblad. Nee. Het manneke was achter hem aan gegaan. Was-ie maanden mee in de weer geweest. Theo had de krantenverslagen gezien, de officiële documenten, de televisieprogramma's, allemaal over Boujeri en de *African Princess* en Theo.

De explosies uit de loop van het pistool deden zijn oren suizen. Hij wilde de baardaap aankijken, maar hij kon het niet.

De kogels in zijn lijf deerden hem niet, de gedachte dat dit echt was kon hij niet tot zich door laten dringen. Zijn hoofd zei hem: nepkogels, nepknallen. Maar hij viel. Zijn hart ging tekeer. Zijn

botten stonden in brand. Hij werd duizelig terwijl hij helder wilde blijven. Hij wilde vluchten. Hij was tot alles bereid als hij maar kon rennen. Zijn benen wilden niet.

Hij moest een film afmaken over een held, Pim Fortuyn, vermoord door een dierenrechtenactivist met de creativiteit van een ambtenaar. Goeie film. Eindelijk had hij een behoorlijk productiebudget gehad. Hij had plannen. Hij had vooruitzichten. Hij had een kind.

Kruiste een kutmarokkaan zijn weg.

Soms had hij vrouwen gesmeekt. Maar nooit een ventje van niks. Het ventje had macht over hem, deed hem pijn.

Het woord *genade* had hij verdomme aan zijn keel laten ontsnappen.

Nu, zoveel later, had hij de indruk dat hij al dood was voordat zijn hart was gestopt. Je ontsnapt aan de wereld omdat het vuur in je lijf zo intens is dat je zintuigen overbelast raken. En iets ontsnapte aan zijn lijf. Was het zijn ziel? Misschien wel. Hij had een ziel en een bewustzijn.

Boujeri drukte op die vlijmscherpe kris, wierp er zijn hele gewicht op, het lemmet sneed dwars door zijn hals, in zijn vlees, door zijn luchtpijp, zijn keel. Hij rook zijn eigen kokende bloed. Zijn hoofd kwam los van zijn lichaam. Hij kon het zien omdat hij al uit zijn lijf was ontsnapt. De pijn was te groot en hij moest daaraan ontkomen, en dat gebeurde ook. Hij hing toen een meter of twee boven zijn eigen lijf. Hij was in paniek. Het was onbegrijpelijk wat hem overkwam.

Maar tegelijkertijd bleef hij waarnemen en denken. Hij dacht: ziet er goed uit. Als het een film was geweest, had hij tegen de acteur gezegd dat hij perfect lag. Slordig, zoals het hoorde. Zonder enige esthetiek. Beetje gebogen been, stom plat achter op zijn rug. Goeie acteur. Alleen was Theo zelf het stille varken dat door de kutmarokkaan werd geslacht. Een uittreiding, een definitieve, schoot door hem heen. Maar wat was 'schoot door hem heen' nu

hij uit zijn lichaam was gegleden? Hij geloofde niet in uittredingen. Hij geloofde dat alles zou stoppen als zijn lijf een rommelige partij ontbindend vlees zou zijn.

Het is anders, zo wist hij nu. Het denken en waarnemen en beleven hielden niet op als je niet meer op aarde was. Alles ging door. Maar anders.

Hij kon Boujeri niet stoppen. Theo had geen armen, geen mond. Niemand zag of hoorde hem. Hij zag hoe Boujeri een mes pakte en een paar vellen papier op de borst van Theo's stervende lichaam legde. Daarna stak hij die met het mes vast. Het was intrigerend: Theo voelde dat en tegelijk ook niet, een scherpe pijn die hij als het ware kon aanraken.

Een paar meter verder nam een man een foto die de aarde overging. Zijn groot, stil, overbodig geworden lijf op straat. Het heft van het mes. De brief aan Ayaan Hirsi Ali waarin Boujeri de oorlog verklaarde aan Nederland.

Er waren meer mensen die met open mond, verward maar ook verlekkerd, toekeken. Gebeurde er eindelijk iets in Amsterdam-Oost. Theo lag daar op de stoep van een smoezelige straat. Had niks groots, die straat. Was geen Champs-Élysées of Trafalgar Square of Unter den Linden. Grauwe stoeptegels in een kleurloze straat van een karakterloze buurt, bewoond door lichtzinnige studenten, gesubsidieerde kunstenaars en types die ze in Japan *salarymen* noemen, mannetjes op de fiets met een versleten leren aktetasje aan het stuur op weg naar een lichtgrijs bureaublad met ordners en stempels en de droge kruimels van de boterhammen van de vorige dag.

Als hij nog in leven was geweest en het had kunnen navertellen, had hij gezegd: als het een ander was overkomen, had ik Boujeri om een handtekening gevraagd. Eindelijk wat leven in de brouwerij.

Een leven lang was hij een praatjesmaker en op het moment suprême was hij monddood. Maar hij zag alles. Boujeri liep kalm weg, althans, hij probeerde zich te beheersen, maar hij verkeerde in een roes. Boujeri had een mens gedood. Hij had het gedaan. Voor

zijn woestijngod had hij de ultieme daad verricht. Tweeënzeventig maagden zouden hem verwelkomen. Door de verwachting van een eeuwig orgasme kreeg hij een erectie. Verdomd, hij liep daar bij Theo weg met een paal in zijn broek, zonder haast, leek het, zonder zorgen, maar hij werd onrustig toen hij de blikken van een voorbijganger voelde. De opwinding trok weg uit zijn lichaam en hij keek de man uitdagend aan.

Boujeri riep: 'Wat kijk je?'

De voorbijganger was een bescheiden *salaryman*, maar hij had de moed commentaar te geven: 'Dat kun je toch niet maken?'

Zo deed een Amsterdammer dat. Die riep niet: je bent een schoft, je bent tuig, je bent de duivel! Nee, die riep: 'Dat kun je toch niet maken', alsof hier een licht verontrustende daad van straatvandalisme had plaatsgevonden.

Theo hoorde hoe in het antwoord van Boujeri geen enkele twijfel klonk: 'Dat kan ik wel, waarom niet? Hij heeft het ernaar gemaakt!'

De salaryman: 'Dit kan toch niet, dit kun je toch niet maken!'

Boujeri: 'Dat kan ik wel en dan weten jullie ook wat je te wachten staat.'

Dat bracht de toeschouwer tot zwijgen. En Boujeri zette het op een lopen. Theo ging met hem mee, gewichtloos, een paar meter achter hem en boven hem, als een ballon die Boujeri aan een touwtje met zich mee trok.

De adrenaline gierde door Boujeri's lijf en stookte zijn hart op. Hij rende het Oosterpark in terwijl de straten elektrisch werden geladen, zo leek het, alsof het verhaal van de aanslag de stad onder stroom zette. Politiewagens doken overal op. Agenten op motoren. Sirenes. Zwaailichten. Allemaal voor Mohamed B. Allemaal voor Theo.

Onzichtbaar bevond Theo zich daar, alles registrerend, alles ho- rend, en hij kon zich niet voorstellen dat hij dit krankzinnige avon- tuur straks niet met zijn vrienden zou delen, een pakje Gauloises onder handbereik, misschien wat coke in de neus, één of twee fles-

sen bordeaux al in zijn bloed. Hij zweefde tussen de bomen. Gek perspectief. Goeie kraanshots. Hij zou straks in een ziekenhuisbed ontwaken en hij moest niet vergeten hiervan een notitie te maken. Hij tastte naar een pen en een stukje papier, maar hij voelde niets. Hij had geen handen, beseftte hij. Angst sloeg door hem heen en hij dacht dat hij zou vallen, maar hij bleef daar hangen, neerkijkend op die jonge baardaap met het wapen in de hand.

Boujeri begon wild om zich heen te schieten. De politie vuurde terug. De knallen klonken minder echt dan de knallen die je als effect in de geluidstrack van een film gebruikt. Boujeri bleef onbeschut staan terwijl hij schoot. Kennelijk hoopte hij dat ze met een salvo zijn kop zouden opblazen. Of zijn hart. Maar het genadeschot bleef uit. Schreeuwend viel hij op de grond toen hij in zijn been werd geraakt.

Nederland herdacht de held van het vrije woord. Duizenden mensen kwamen bijeen op de Dam om hem en zijn Vrijheid Van Meningsuiting te eren. Had hij niks op tegen, zo'n herdenking, maar het was een plein vol mietjes. Wat hij met meningsuiting te maken had, was een klucht. Stonden ze daar met z'n allen heilig te doen. Theo had niks met meningsuiting. Hij loog, manipuleerde, ziekte, beledigde, zeek af, schold, bedroog, verraadde – en het deed hem goed. Zijn afkeer van het middelmatige was zo groot dat hij zich verplicht voelde de belediging tot kunstvorm te verheffen. Hij wilde uitrazen. Tieren. Vloeken. Hij haatte de middelmatige mensheid. Waarom haatten de anderen zichzelf niet zo hevig als hij zichzelf haatte? Laffe honden waren het. Ze durfden het niet aan om met molotovcocktails in de hand naar de moskeeën op te trekken.

Na de moord werd Theo meegenomen door iets wat hij 'de wind' kon noemen en hij kwam hier aan. Het was een reis door de dimensies heen, door alle universa. Hij was buiten zinnen in die orkaan van lucht en licht en destructie en constructie. Niets was hij, en toch beleefde hij geboorte en dood en verval en herrijzenis.

Na een reis die geen tijd kende, belandde hij in een omgeving die hij het best kon omschrijven als een kazerne.

Grijs als Amsterdam op een novemberdag. Nee, hij zat niet opgesloten en was vrij om beneden te gaan rondkijken, maar hij kon niet door naar de volgende fase. Zo noemden ze dat hier.

De volgende fase.

Je kreeg een adviseur toegewezen die met jou overlegde en jou bijstond om die volgende fase te bereiken; Theo had er een dozijn versleten. Mannen, vrouwen, slim, dom, ze gaven het al snel op, de zeikerds.

Theo zat hier nu sinds november 2004 – ja, ook hier bestond de tijd, zonder de tijd was er *niets*, had de nieuwe adviseur (die zich als geintje ‘de reclasseringsman’ had genoemd) uitgelegd. Het was een zwarte Amerikaan met wie hij het redelijk goed kon vinden.

De laatste maanden deed het pijn om naar beneden te gaan, ook al klonk dat paradoxaal. Je zou denken dat als je daar een tijdje was de bereidheid tot aanvaarding van je dood-zijn met het verstrijken van de dagen (die hadden ze ook) toenam. Dat was niet zo. Het werd erger om zijn zoon gade te slaan zonder hem te kunnen aanraken, zonder hem te kunnen zeggen dat hij van hem hield en hem miste. Als hij in een volgende fase belandde, zou de pijn zo intens worden dat hij zijn kind vermoedelijk moest loslaten. Dan was hij nog doder dan dood.

Ook ging Theo, als hij beneden was, regelmatig naar zijn moordenaar kijken. Boujeri bleef maar bidden in zijn cel. Las de Koran. Las de verhalen over de Profeet. En dacht dat hij op weg was naar Allah en een partij maagden. Onzin. Boujeri was een zondaar en dat werd hem hier ten laste gelegd. Straf zou worden uitgevoerd.

Nee, Theo werd absoluut niet aan zijn lot overgelaten. Waar hij nu was, stond ‘pijnverwerking’ in hoog aanzien. Het woord alleen al zou het maagzuur naar zijn keel hebben gepompt als hij nog een lijf had gehad. Hij had geen lijf meer. Hij had alleen zijn onthechte hoofd. Met dank aan de kutmarokkaan.

Hij was zich bewust van zijn hoofd, niet van de rest. Het hing ervan af of je het had verdiend om weer heel te worden, was hem gezegd toen hij daarover had geklaagd. Sommige mensen die bij een auto-ongeluk of een ander ongeluk uit elkaar waren gereten, kwamen daar compleet en in één stuk binnen. Dat hadden ze verdiend, schreven de regels voor. En ik dan? wilde Theo weten. Wat heb ik aan erge dingen gedaan waardoor ik mijn lijf niet kan *ervaren*?

Ze hadden geantwoord: zodra je dat weet, is er een oplossing. Ofwel: ze reageerden als moralistische ouwe lullen, als barse ouders die een pubertje een les in bescheidenheid gaven.

Nu Theo daar was en er als regisseur of schrijver niks mee kon doen, was hij wereldberoemd. In Hollywood kende iedereen zijn naam. In Tokio, Mumbai, Jeruzalem, Rome, Buenos Aires – ze wisten wie hij was doordat een anonieme kutmarokkaan hem van kant had gemaakt. Natuurlijk had hij op een andere manier beroemd willen zijn. Hij was een gedurfde filmregisseur geweest – ook al was hij nooit populair geworden en had hij nooit populistisch kijkvoer gemaakt zoals Paul Verhoeven. Nee, hij was altijd een kunstenaar gebleven die niet was begrepen door het kabouterlandje waarmee het toeval van zijn geboorte hem had opgescheept.

Waar hij zich nu bevond, zag hij, als hij terugkeek op zijn leven, niets dan kolder in zijn gedweep met het zwartste zwart. Hij had daar simplistische liedjes over gemaakt. En films. Eigenlijk ging het altijd over de dood. Dat was het enige waarover een kunstenaar iets te vertellen had, had hij gedacht. Joker die hij was. Hij had er niks over te vertellen. Een poseur was hij. *Epater la bourgeoisie* – aan het einde van de negentiende eeuw ontdekten Franse decadente dichters dat je met het beledigen van burgers een burgerlijke antiheld kon worden. Wat hij had gedaan was niet anders. Beledig en stuur een rekening. Maar nu wist hij wat hij toen niet wist, en als hij het wel had geweten had hij het, toen hij nog leefde, *never ever* toegegeven aangezien hij er zijn bestaansrecht mee verloren zou hebben. Nu